

AKSARAYLI ALMANCILAR NEYİMİZ OLUR?

Dr. ÜMİT TAŞTAN

Aksaray yazın büyük bir gurbetçi akınına uğruyor. 1950’lerde Avrupa’ya işçi olarak gidenlerin geçirdiği sosyolojik dönüşümün daha belirgin hale geldiği bir dönemdeyiz. Aksaraylı gurbetçiler, artık memleketlerine geçmişteki sıcaklıkla değil, mesafeli bir aidiyet duygusuyla dönüyorlar. Açıkçası, onlara hâlâ “gurbetçi” demek de pek doğru sayılmaz. Bir traktör ve bir ev parası biriktirip dönme hayaliyle yola çıkan ilk kuşak, çoğunlukla bu hayalini gerçekleştiremeden yaşlanmıştır. Onların çocukları olan ikinci kuşak, Avrupa’da kurduğu düzenin bozulması endişesiyle dönüş fikrini daha kısıp sesle dillendirmektedir. Üçüncü kuşak ise zaten orada doğmuş, Türkçeyi kırık dökük konuşan, Avrupa kültürüne iyiden iyiye entegre olmuş, Türkiye’yi ise “ikinci vatan” olarak gören gençlerden oluşur.

Her yaz tatilinde Türkiye’ye gelen bu insanların Avrupa’ya kıyasla karşılaştıkları keşmekeşlik, içlerinde iyiden iyiye bir rahatsızlık duygusu üretti. Aslında bu rahatsızlığın arkasında, Türkiye’nin de benzeri bir düzeni ve refahı hak ettiği düşüncesi yatıyor. Öte yandan Aksaraylı vatandaşın da gurbetçilerden sürekli Avrupa’nın eşsiz benzersiz düzenine dair nutuk dinleyecek tahammülü kalmadığı kanaatindeyim. “Almanya’da sen bunu yap da gör bakalım ne oluyor” diye başlayan cümleler, “yok abi böyle araba sürülmez, böyle sahtekarlık olmaz, biz zaten bu yüzden gelişemiyoruz, o kuralı boşuna koymamışlar kardeşim” diye devam eden serzenişler bir süre sonra dinleyicide can sıkıcı bir bıkkınlık ve hatta öfke boyutuna varmaktadır.

Bu öfkeyle “anladık be kardeşim, burası Türkiye, burada düzen bu kadar, ne diye sürekli şikâyet ediyorsun” diyesi geliyor pek çok insanın. Bunun sonucunda lüks arabalarla “biz de Aksaraylıyız gardaşım” diyerek şehre tatile gelen gurbetçilere karşı mesafeli bir tutum ortaya çıkıyor. Bu tutumun savunulacak bir tarafı yoktur elbette, ancak bunu doğuran sebepler üzerinde kafa yormak gerekir.

Bugünlerde şehirde yoğun bir gurbetçi nüfus var. Geçenlerde kırmızı ışıktaki beklerken bir gurbetçi ile kuryeci arasında yaşanan diyaloga şahit oldum. Birisinin altında lüks bir araba, diğerininse eski bir motosiklet. Termometre 39’u gösterirken, bir anlığına klimasından feragat edip camını açan adam, kuryeci delikanlıya sesleniyor.

— Bakar mısın?

— Buyur abi?

— Az önce arkamdan gelip hatalı şekilde beni solladın, farkında mısın?

— Yoo, ne oldu ki?

— Ne oldusu var mı, sen bana çok yakın geçince ben de mecburen yan şeritteki araca yaklaştım.

— Tamam bir şey olmamış işte, neyi anlatıyorsun?

— Kızmana gerek yok, ben sadece hatalı olduğunu söylüyorum.

— Tamam abi anladık, bir şey oldu mu olmadı, niye uzatıyorsun?

— Kızacak bir şey yok, ama ben yan şerite geçmeseydim sana çarpacaktım.

— Keşke çarpsaydın dayı; keşke ezseydin, tamam mı?

Diyalog bitiyor ve kaskını takan kuryeci yeşil ışığın yanmasıyla birlikte hızla

oradan uzaklaşıyor. Bu olayda kuryecinin sözlerini tasvip edip etmemek bir yana, onun psikolojisini anlamaya dönük bir çağrıda bulunmak istiyorum. Bu kuryecinin Türkiye’de yaşayan ortalama bir insanın ruh halini aşağı yukarı yansıttığını düşünüyorum. Trafik, düzensizliğin, sıcak havanın, kavganın ve gürültünün getirdiği stres hepimizin ruhsal dengesinde sarsıcı bir etkiye sahiptir. Her sene ev sahibiyle kiracının yapacağı zam görüşmesi, iki taraf arasında paylaşılan ve giderek çoğalan bir kaygıyı üretir.

Dükkanının önündeki yolu gasp etmiş olan esnaflarla yaşanan park tartışmasına birçoğumuz alıştık. Bitmek bilmeyen yol çalışmalarını, düğün konvoylarını, geç saatte çalan kornaları ve müzik seslerini artık garipsemiyoruz. Geç gelen kargolar, sözünde durmayan ustalar, ucuz işçilik ve parasını ödemeyen müşteriler de aynı kanıksamayı pekiştiriyor. Benzer sıkıntıları tekrar tekrar yaşayarak edindiğimiz duyarsızlık hissi bir süre sonra bu sıkıntıları normalimiz haline getirir. İşte tam bu noktada gurbetçiden ayrışıyoruz.

Almanya’da çalışan ve özlük haklarına sahip olan bir işçi güvenli, nispeten konforlu ve yavaş bir tempoda çalışırken, Türkiye’deki işçi aynı işi çok daha meşakkatli koşullarda yürütmektedir. Bu çalışma koşullarından gelerek senenin bir ayını Türkiye’de geçiren gurbetçi, acaba ortalama bir yerleşik Aksaraylı işçinin halet-i ruhiyesini anlayabilir mi? Aynı zorluklarla yüzleştığımız ve aynı dertten muzdarip olduğumuz bu stres ikliminde yaşamının dışarıdan anlaşılamayacak bir boyutu vardır. Bu farklılığı anlamak ve sonuçlarına karşı hazırlıklı olmak önemlidir.

Gurbetçiler ile yerleşikler arasında her geçen yıl yükselen bir duvarın örüldüğünü gözlemliyorum. Bunun önlenmesinde iki tarafın da birbirini haklı haksız, doğru yanlış diye yargılamadan önce anlamaya çalışması son derece önemlidir. Gurbetçiler, Aksaray’a döviz getirerek esnafı ve şehri kalkındırdıkları ve her şeyden öte Aksaraylı oldukları halde ötekileştirildiklerini düşünüyorlar. Buna karşılık yerleşik halk ise gurbetçilerin şehirde trafik sorununa sebep olduğunu, fiyatları yükselttiğini, yabancı dil konuşarak dikkat çektiklerini ileri sürüyorlar. Aksaray Üniversitesi’nde çalışan tanıdığım bir hizmetli gencin şikâyeti ise nevi şahsına münhasır.

“Bu Almancılar çok sıkıntı Hocam” diyor. Niye ki dediğimde, “niye olacak Hocam, buranın düzenini bozuyorlar” diyerek içini dökmeye başlıyor. “Bizim köyde sevdiğim bir kız vardı, kız da beni seviyordu, askerden geldikten sonra nişan yapacaktık. Geçen yaz bizim uzaktan bir akraba olan Almancı tanıdığım oğlu lüks bir araba ile köye gelmiş. Gelince de nasıl yaptıysa bir şekilde kızı kandırıp İngiltere’ye götürmüş. Bu bir değil iki değil,

bunlar köyden kızları seçip seçip götürüyorlar Hocam” dedi.

Latifeyle karışık bu örnek üzerinde durmak ve düşünmek gerektiği kanısındayım. Aynı toplumsal kimliğe sahip olduğu halde yaşam biçimi, ekonomik refahı, sosyopsikolojik zemini farklı olan insanların karşı karşıya gelmesinin doğuracağı sonuçlar ve sorular üzerinde durmalıyız. Türkiye’de yaşamadığı için buranın sıkıntılarına maruz kalmayan bir gurbetçinin buradaki siyasi seçimlerde oy kullanabilmesi ne kadar doğru bir uygulamadır? Bu insanların Antalya’ya gelen herhangi bir turist olmadıklarına dikkat edelim.

Türk vatandaşı olan, Aksaray’da evi ve akrabaları olan, kendilerini Aksaray’a sıkı sıkıya bağlı hisseden insanlardan söz ediyoruz. Ancak bu insanlar her ne kadar içimizden bir parça ve bizden birileri olsa da aynı hayatı paylaşmadığımız da bir gerçektir. Savaşta galip gelmiş, bütün ganimetleri ele geçirmiş bir toplumsal düzenden çıkıp, henüz kendisini yeni yeni toparlamaya çalışan ve düzen arayışında olan bir topluma gelindiğini akıldan çıkarmamak gerekir.

Avrupa ile kıyaslayarak insanların hatalarını dillendirmek yerine iyi huy ve hasletlerini öne çıkaran bir yaklaşım çok daha birleştirici olacaktır. Öte yandan, o veya bu sebeple yaban ellerde düzen kurmuş ve öz vataniyle olan irtibatını korumaya çalışan insanlara karşı daha kucaklayıcı bir tutum sergilemekle de yükümlüyüz.